

և չի էլ բարձրացնիլ այսուհետև։ Նա ուսու սուինի բարեկամն է և անկեղծ պաշտպանը—այս նա ապացուցել է շատ անգամ։ Իսկ թուրք ամբոխն այժմ կուռւմ է ուսու զօրքերի դէմ Երևանի նահանգում։ Ահա ինչու՞ն է տարբերութիւնը։ Կարծում ենք, որ միայն այս տարբերութիւնը բաւական է երկու ազգութիւնների իսկական պատկերը լուսաբանելու համար։ Եւ ոչ մի սուտ, լուտանք ու զրպարտութիւն չի կարող իրութիւնը թաքցնել Ռուս Պետութիւնից...

ՄԿՐՏԻՉ ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ անհասանելի կամօքն Աստուծոյ Եպիսկոպոսապետ եւ կաթողիկոս ամենայն Հայոց Ժայրագոյն Պատրիարք Համազգական Մախամեծար Աթոռոյ Արարատեան Առաքելական Մայր Եկեղեցւոյ Սրբոյ Կաթողիկէ Էջմիածնի Գերագնիւ պ. Կարապետի Կոստանեան, Տեսչի Հոգեւոր Ճեմարանի Մայր Աթոռոյս և հարազատի սորին Հայրապետական օրհնութեամբ յայտ առնեմք։

Բազմաժամանակեայն Ձեր վաստակը և ծառայութիւնը՝ մատուցեալը ազգիս ի կրթական ասպարիզի, ապաքէն թողեալ են զգալի օգուտս եկեղեցւոյ մերոյ և ուսումնարանաց, մանաւանդ ի գլխաւոր կրթարանս մեր, այն է ի Հոգեւոր ճեմարանի Մայր Վանուցս, ի Ներսիսեան Հոգեւոր Դպրանոցի, ի տարեգիրս որոց մնայ անշնչելի անուն և վաստակ պ. Կ. Կոստանեանց, իբրև ուսուցչի, պաշտօնակատարի տեսչի և իբրև լիազօր տեսչի և որոց արժանաւորապէս և գիտակցաբար պաշտօնավարութեանն մեք աներկբայ զմեզ կացուցանեմք։

Յիրաւի ծանր է մեզ և զրկանք Հոգեւոր Ճեմարանի զրկիլ ի հմուտ ղեկավարէ մեծի հաստատութեանն այնորիկ, ուրանօր խաղաղ և անվրդով հոլովէին շրջանք ուսումնարանական ամաց, միաբան սիրով եւ համերաշխութեամբ ուսուցչաց և պաշտօնէից ընդ գլխաւորութեամբ Ձեր և ցանկալի իսկ էր, զի ըստ առաջնոյն կայիք մնայիք ի Ձերումդ պաշտաման, սակայն զիջեալ ի խնդիր Ձեր ի Թախանձանս, որ խնդրէք ազատ զՁեզ կացուցանել ի սիրեցեալն Ձեր ասպարիզէ, Մեք զիջեալ ի խնդիր Ձեր ցաւ ի սիրտ ընդունիմք զհրաժարական Ձեր և ազատ համարիմք ի պաշտամանէ տեսչութեան Հոգեւոր Ճեմարանի Մայր Աթոռոյս։ Արդ՝ որ հեռանայք ի սրբավայրէս եւ բաժանիք ի Մէնջ, ընկալարուք զսրտագինն մեր շնորակալիս հանդերձ գոհունակութեամբ ի տրիտուր արդար վաստակոց Ձերոց, արդիւնաւոր ջանիցն եւ հմուտ կառավարութեանն։

Փրկիչն Յիսուս, որ պարգևատուն է և վարձատրիչն

ամենայն վաստակաւորաց և արժանաւոր մշակաց, ինքնին լիցի Ձեզ վարձահատոյց, որ բազում ամօք տքնեցայք ի ծոց սրբավայրին հիմնադրելոյն յինքենէ: Օրհնեսցէ Տէր զՁեզ երկնային օրհնութեամբ իւրով և պահպանեսցէ յառողջ, յաջող և յերջանիկ կենցաղ յամայր ամօք կատարեալն անդորրութեամբ:

Եւ մեք ազօթս առնեմք կալ մնալ Ձեզ այդու նախանձաւորն հոգւով առ ազգային սրբավայրս մեր և բազմադարեան աւանդութիւնն նորին, այդու անսպառ եռանդեամբ առ կրթական հաստատութիւնս, զի ի հեռուստ ևս միշտ օգտակար հանդիսասլիք փառաց և բարեգարդութեանց ազգային և նուիրական հաստատութեանց մերոց բանիւ և գործով իբրև որդի հարազատ Սրբոյ Աթոռոյս Ամէն:

Պիկերայ իսկականին ստորագրեալ է Մ. Կ. Ա. Հայոց:
 Ի 21-ն Մայիսի 1905 ամի
 և ըստ Տոմարիս ՌՅԾԴ

Ի Հայրապետութեան մերում ԺԲ. ամի
 յԱրարատեան Մ. Աթոռ Ս. Էջմիածնի
 Ի Վաղարշապատ
 Թ. 458

— Նորին Ս. Օծութիւն Ազգիս Վեհ. Հայրապետը Մայր Աթոռից Թիֆլիս ժամանեց յունիսի 23-ի երեկ. 5 ժամին: Եւ նոյն ամսի 25-ի կէսօրուայ 2½ ժամին այցելեց Կովկասի պայծառափայլ Փոխարքային:

Վեհափառի պալատ գնալը կատարուեց առանձին հանդիսով. կոմս փոխարքան ուղարկել էր վեհարանից Հայրապետին ուղեկցելու 30 կօզակ, որոնց առջևից երեք կօզակ կրումէին դրօշակը: Վեհին մինչև պալատ ուղեկցում էր իւր շքախումբը: Կոմսը արժանավայել յարգութեամբ ընդունեց վեհին, որ և իւր Հայրապետական ողջունի և օրհնութեան հետ՝ ներկայացրեց նորան Հայ ազգի ներկայ իղձերբ: Կոմսը յուսադրեց Հայրապետին, որ շուտով պէտք է իրականանայ ազգի ցանկութիւնը Հայ եկեղեցական կալուածների և մեր ուսումնարանների վերաբերութեամբ: Վեհ-հայրապետը օրհնեց նաև կոմսուհուն, որ պատուասիրեց նորին սրբութեան սուրճով և 35 բոպէի տեսակցութիւնից յետոյ նոյն շքով վերադարձաւ վեհարան:

Կէս ժամ չանցած կոմսը իւր ամուսնու հետ փոխայցելութիւն եկաւ վեհին, ուր ընդունուեցաւ ամենայն պատուով:

Մի քանի օրից յետոյ, ինչպէս մենք լսում ենք, վեհ. Հայրապետը ներկայացրել է Տ. փոխարքային իւր խնդիրների գրաւոր ամփոփումը:

Ասում են, որ Կովկասեան փոխարքայի օգնական Սուլթան Կրիմ-Գիրէյը, Վեհ. Հայրապետին այցելած ժամանակ, յուսա-

դրել է նորին Օծութեան, որ մեր կալուածները կվերադարձուին և ուսումնարանները կվերաբացուին մինչև առաջիկայ սկսածները և Վեհ խնդրել է փութացնել այդ մասին ժողով կազմել, ուր ինքը կուղարկէ իւր լիազօրները և կհերկայացնէ կարևոր թղթերը այդ խնդիրներին նկատմամբ:

Անցեալ յունիսի 17-ին, ս. Գրիգոր Լուսաւորչի վերապից դուրս գալու տօնի օրը Ազգիս ծերունագարդ Հայրապետ Տ. Տ. Մկրտիչ Ա.-ը եպիսկոպոսական աստիճանի վերակոչեց նորերս ս. Պաշ վանքից վերադարձած Տ. Նահապետ և Արցախի թեմի նորահաստատ առաջնորդ Տ. Աշոտ վարդապետներին: Նորընծայ Տ. Նահապետ եպիսկոպոսը. Մայր Աթոռի այժմեան ճեմարանական վարդապետների հայրը, անդրանիկ ս. պատարագ մատուցանելով իջման սեղանում, Վեհ. շքախմբի հետ ժամանեց Թիֆլիս, իսկ Տ. Աշոտ եպիսկոպոսը մի շաբաթ յետոյ ուղևորուեցաւ Ս. Էջմիածնից և այժմս գտնուում է Թիֆլիս, ուր հոգում է իւր թեմի մի քանի խիստ կարևոր խնդիրների բարեյաջող լուծումն ստանալ և ապա ուղևորուել Շուշի:

Տարի ու կեսուայ ակամայ դադարումից յետոյ՝ ամսոյս 3-ին, կիւրակի օրը, լոյս տեսաւ «Նոր-Դարի» ներկայ տարուայ առաջին համարը մեծացրած դիրքով և ճոխ բովանդակութեամբ: Խմբագրութիւնը յայտնում է, որ կանոնաւոր բաժանորդագրութիւն ընդունում է առաջիկայ սեպտ. 1-ից և այդ ժամանակից կսկսուի «Նոր-Դարը» կանոնաւոր, շաբաթը վեց անգամ, հրատարակուիլ:

Թէ որ աստիճան ժողովուրդը ծարաւի է մի օրինաւոր, բուն հայ ամենօրեայ թերթի, կարելի է դատել նորանով, որ «Նոր-Դարի» այդ № 1-ի 2500 տպուած օրինակները, հատի տակ ծախելով, բոլորը սպառուեցան նոյն իսկ կիւրակի օրը և երկուշաբթի Խմբագրութիւնը ստիպուած եղաւ նոյն համարը երկրորդ տպագրութեամբ տպել դարձեալ 2000 օրինակ:

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

6 Յունիսի 1905

Գրելու շատ բան կայ. բայց որը գրեմ, որը թողնեմ: Երբ Նախիջևանի դէպքերը տեղի ունեցան, այստեղ սագերը գրգռուեցան. այդ յայտնի բան էր և մենք պէտք է սպասէինք. մի քանի օր մարդիկ մի տեսակ շուարուած դրութեան մէջ էին, չէին իմանում ինչ է կատարուում. յետոյ մի փոքր սթափուեցան ու սկսան քարոզների ետեից ընկնել. թուրքերին քարոզում ու յորդորում էին միանալ, բարեկամանալ մեզ հետ և վերջապէս ճանաչել թշնամուն և բարեկամին: Բազուայ սարսափելի դէպքերի առիթով արդէն հայերը հաւաքուել էին (փետրուար ամսին) թուրքաց զխաւոր մզկիթը, իսկ թուրքերը եկան հայոց Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին, հոգեհանգիստներ կատարեցին, խօսեցին, համոզեցին իրար, որ մենք իրար հետ համերաշխ կերպով ու բարեկամաբար ապրելուց բացի օգուտը ոչ մի